

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

**ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ .....**..... I

**ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ.....**..... V

**ΠΡΟΛΟΓΟΣ .....**..... VII

**ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....**..... IX

**ΣΥΜΒΟΛΑ / ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ .....**..... XV

**1<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.....**..... 1

1.1 Γέννηση και Εξέλιξη της Αεροδιαστημικής Τεχνολογίας .....	1
1.2 Ιστορική Εξέλιξη Πυραυλοκινητήρων.....	12
1.3 Ιστορική Εξέλιξη Αυλοωθητών.....	16
1.4 Μελλοντικά Προγράμματα .....	20
1.4.1 X-51A Waverider .....	22
1.4.2 Valkyrie II της Boeing .....	22
1.4.3 X-60 .....	23
1.4.4 Big Falcon Rocket .....	23
1.4.5 Μη Επανδρωμένο Διαστημόπλοιο Πολλαπλών Αποστολών .....	24
1.4.6 Διαστημοπλάνο Skylon.....	24
1.4.7 SR-72 της Lockheed Martin.....	25
1.4.8 Αεροσκάφος με Στροβιλοκινητήρα Skreemr Jet Ικανό να Φθάνει σε Ταχύτητα τα 24M .....	26
1.4.9 Overture της Boom Supersonic .....	27
1.4.10 Ιδιωτικές Προσπάθειες «Κατάκτησης του Διαστήματος» .....	31
1.4.11 P-800 Onyx και BrahMos .....	36
1.4.12 Φιλοσοφίες Πυραύλων Εδάφους – Αέρος ή Αέρος - Αέρος .....	37
1.4.13 Πύραυλος BVR για τις ΗΠΑ με Radar AESA και Ramjet .....	37
1.4.14 Πύραυλος BVR, MICA NG .....	38
1.4.15 Πυρομαχικά 155mm με Κινητήρα Ramjet και Εμβέλεια 100km.....	39
1.4.16 Με το Βλέμμα στο Μέλλον.....	39

**2<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: .....**..... 40

**ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΑΕΡΟΔΥΝΑΜΙΚΗΣ.....**..... 40

2.1 Εισαγωγή.....	40
2.2 Ροή .....	41
2.3 Αρχή Διατήρησης της Μάζας, (Εξίσωση Συνέχειας) .....	44
2.4 Αρχή Διατήρησης της Μηχανικής Ενέργειας, (Εξίσωση Bernoulli) .....	46
2.5 Εφαρμογές της Εξίσωσης Bernoulli .....	49
2.6 Αρχή Διατήρησης της Στροφορμής, (Θεωρία του Newton) .....	52
2.7 Δυνάμεις σε Ρεόντα Ρευστά .....	53
2.8 Εξίσωση της Γραμμικής Ορμής .....	55
2.9 Περιστροφική Κίνηση και Εξίσωση της Στροφορμής.....	57
2.10 Ταξινόμηση Ροών .....	61
2.11 Ιέωδες.....	64
2.12 Ρευστά σε Υψηλές Ταχύτητες ( $M>0.3$ ) .....	66
2.13 Συμπιεστή Ροή Χωρίς Τριβές.....	69
2.14 Σχέσεις Μεταξύ Στατικών και Ολικών Μεγεθών .....	74
2.15 Εξίσωση Συνέχειας για Άτριβη Συμπιεστή ροή .....	75
2.16 Νόμος Bernoulli για Συμπιεστή Ροή.....	75
2.17 Εξισώσεις Euler .....	77
2.18 Μονοδιάστατη Ισεντροπική Ροή .....	78
2.19 Στροβιλότητα, Δυναμικό Ταχύτητας και Δισδιάστατη Δυναμική Συμπιεστή Ροή.....	80
2.20 Κυκλοφορία και Νόμοι των Δινών .....	83

2.21 Εξισώσεις Navier-Stokes .....	92
2.22 Οριακό ή Υδροδυναμικό Στρώμα Ταχύτητας Εξωτερικής Ροής.....	93
2.22.1 Ροή Παράλληλα από Επίπεδη Πλάκα.....	96
2.22.2 Ροή Γύρω από Κυλίνδρους και Σφαίρες.....	98
2.22.3 Οπισθέλκουσα σε Υψηλές Ταχύτητες .....	102
2.23 Κρουστικά Κύματα.....	102
2.23.1 Κάθετο ή Κανονικό ή Ορθό Κρουστικό Κύμα (Normal Shock Wave) .....	105
2.23.2 Πλάγιο ή Λοξό Κρουστικό Κύμα (Oblique Shock Wave) .....	108
2.23.3 Κύματα Αποτόνωσης Prandtl-Meyer.....	114
2.23.4 Ροή σε Αγωγούς με Μετάδοση Θερμότητας και χωρίς Τριβή (Ροή Rayleigh).....	115
2.23.4.1 Φραγμένη ροή Rayleigh.....	120
2.23.5 Αδιαβατική Ροή σε Αγωγούς με Τριβή (Ροή Fanno).....	121
2.23.5.1 Φραγμένη Ροή Fanno.....	125
2.23.6 Ροή στην Εξαγωγή και στο Θάλαμο Καύσης Αεροπορικού Αεριοστρόβιλου .....	125
2.23.7 Οριακό Στρώμα σε Υπερηχητικές Ταχύτητες .....	129
2.24 Θερμικό Οριακό Στρώμα - Αριθμός Prandtl .....	132
2.25 Υπερηχητικές Εισαγωγές Αεροχημάτων .....	133
2.25.1 Συμπίεση Εξωτερικά (Ανάντη) της Εισαγωγής.....	137
2.25.2 Συμπίεση Εσωτερικά της Εισαγωγής.....	139
2.26 Ακροφύσιο (Συγκλίνων Αγωγός) .....	140
2.27 Υπερηχητικές Εξαγωγές Αεροχημάτων .....	144
2.28 Υπολογισμός Δισδιάστατου Υπερηχητικού Προωθητικού Ακροφυσίου Αεριοστρόβιλων και Αεροδιαστημικών Οχημάτων .....	149
2.28.1 Υπολογισμός Συγκλίνοντος Τμήματος .....	150
2.28.2 Ποιοτική Προσέγγιση του Σχεδιασμού του Αποκλίνοντος Τμήματος .....	152
2.29 Σημείο Λειτουργίας Ακροφυσίου Πυραυλοκινητήρα.....	153
Ασκήσεις.....	155

### **3<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΠΤΕΡΥΓΕΣ ΥΠΟΗΧΗΤΙΚΩΝ ΤΑΧΥΤΗΤΩΝ .....183**

3.1 Ορολογία Πτέρυγας - Αεροτομής.....	183
3.2 Θεώρημα Kutta-Joukowski και Παραγωγή Άντωσης.....	187
3.3 Οπισθέλκουσα και Άντωση.....	191
3.4 Οπισθέλκουσα Αεροτομής.....	196
3.5 Κατανομή Πίεσης στην Αεροτομή .....	200
3.6 Χαρακτηριστικά Σημεία Αναφοράς .....	202
3.7 Πραγματική Ροή Γύρω από Κύλινδρο .....	204
3.8 Αποκόλληση Ροής σε Αεροτομή .....	205
3.9 Ταχύτητα Απώλειας Στήριξης και Μέγιστη Ταχύτητα Πτήσης .....	207
3.10 Απώλεια Στήριξης Αεροτομής .....	212
3.11 Διόρθωση Συμπιεστότητας κατά Prandtl-Clauert.....	215
3.12 Συστήματα Δινών σε Πεπερασμένη Πτέρυγα .....	220
3.13 Άντωση Πεπερασμένης Πτέρυγας.....	223
3.14 Επαγωγική Οπισθέλκουσα .....	224
3.15 Τρόποι Ελάττωσης Επαγωγικής Οπισθέλκουσας .....	226
3.16 Δελτοπτέρυγα Αεροσκάφη σε Υπερηχητικές Ταχύτητες (Vortex lift).....	231

### **4<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΔΙΗΧΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΗΧΗΤΙΚΕΣ ΠΤΕΡΥΓΕΣ .....236**

4.1 Κρίσιμος Αριθμός Mach .....	236
4.2 Κρίσιμος Συντελεστής Πίεσης .....	237
4.3 Ανάπτυξη Κρουστικών Κυμάτων σε Αεροτομή .....	238
4.4 Αριθμός Mach Απότομης Αύξησης Οπισθέλκουσας .....	240
4.5 Απώλεια Στήριξης σε Υπερηχητικές Ταχύτητες .....	241
4.6 Μετακίνηση του Κέντρου Πίεσης .....	242
4.7 Επίδραση Κρουστικού Κύματος στο Οριακό Στρώμα .....	243
4.8 Τρόποι Καθυστέρησης Εμφάνισης Διηχητικών Φαινόμενων .....	245
4.9 Βασικές Υπερηχητικές Ροές .....	253
4.10 Εφαρμογές της Θεωρίας Κρούσης-Εκτόνωσης .....	255
4.11 Γραμμικοποιημένη Εξίσωση Δυναμικού Ταχύτητας για Υπερηχητικές Ταχύτητες .....	256

4.11.1 Ειδική Λύση της Εξίσωσης Δυναμικού για Υπερηχητική Ροή γύρω από Μικρή Γωνία.....	258
4.11.2 Προσδιορισμός του Συντελεστών Λεπτής Υπερηχητικής Αεροτομής .....	259
4.12 Υπερηχητική Ροή γύρω από Πλάκα .....	260
4.13 Υπερηχητική Ροή γύρω από Ρομβοειδή Αεροτομή.....	261
4.14 Υπερηχητική Ροή γύρω από Αμφίκυρτη Αεροτομή .....	264
4.15 Οπισθέλκουσα Υπερηχητικής Αεροτομής .....	266
<b>5<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΔΙΑΧΥΤΕΣ.....</b>	<b>267</b>
5.1 Ταξινόμηση Ρευστοδυναμικών Μηχανών .....	267
5.1 Χαρακτηριστικά Ροής σε Διαχύτη.....	270
5.2 Παράμετροι Λειτουργίας Διαχύτη (Ασυμπίεστη και Μονοδιάσταση Ροή) .....	273
5.3 Διάταξη Απότομης Διόγκωσης.....	275
5.4 Επίδραση της Συμπιεστότητας στις Επιδόσεις του Διαχύτη .....	276
5.5 Σχεδιασμός Δακτυλιοειδούς Διαχύτη .....	280
5.6 Παράμετροι Λειτουργίας Διαχύτη (Ασυμπίεστη Ροή) .....	283
5.7 Υπόθεση Περιορισμού Ροής .....	285
5.8 Διαχύτες με Απομάστευση .....	286
5.9 Δυνάμεις στα Τοιχώματα της Ροής.....	287
5.10 Θερμοδυναμικός Υπολογισμός Εισαγωγής Αεροπορικών Αεριοστρόβιλων .....	288
Ασκήσεις.....	291
<b>6<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΑΥΛΟΩΘΗΤΕΣ .....</b>	<b>302</b>
6.1 Εισαγωγή.....	302
6.2 Αεριοστρόβιλος .....	305
6.2.1 Αρχή Λειτουργίας.....	306
6.2.2 Τα Κύρια Εξαρτήματα των Αεριοστρόβιλων.....	308
6.2.2.1 Συμπιεστής.....	309
6.2.2.2 Στρόβιλος.....	312
6.2.2.3 Θάλαμος Καύσης.....	313
6.2.2.4 Σύστημα Εισαγωγής .....	315
6.2.2.5 Σύστημα Εξαγωγής.....	317
6.2.3 Η Τεχνολογική Πρόκληση .....	320
6.2.4 Στροβίλουαντιδραστήρας.....	323
6.2.4.1 Απλός Κύκλος Λειτουργίας Αεριοστρόβιλων.....	325
6.2.4.2 Κύκλος με Αναθέρμανση.....	329
6.2.5 Αεριοστρόβιλος για Αεροπορική Χρήση .....	331
6.2.6 Ωθηση, Προωθητική Απόδοση και Απόδοση Αεροπορικών Αεριοστρόβιλων.....	333
6.3 Αυλοωθητής .....	341
6.3.1 Αρχή λειτουργίας.....	341
6.3.2 Τύποι Ramjet .....	342
6.3.3 Τύποι Scramjet .....	347
6.3.4 Τύποι Pulsejet .....	348
6.3.5 Δομή του Ramjet και Scramjet .....	350
6.3.5.1 Εισαγωγή.....	350
6.3.5.2 Θάλαμος Καύσης.....	354
6.3.5.3 Προωθητικό Ακροφύσιο .....	357
6.3.5.4 Εισαγωγή Scramjet .....	358
6.3.5.5 Θάλαμος καύσης Scramjet .....	360
6.3.5.6 Ακροφύσιο Scramjet .....	361
6.3.5.7 Απομονωτής .....	362
6.3.5.8 Σύστημα Ψύξης .....	362
6.3.6 Σχεδιαστικά Χαρακτηριστικά Υπερ-υπερηχητικού Αεροχήματος.....	362
6.3.7 Ειδική ώθηση .....	364
6.4 Λειτουργία στο Σημείο Σχεδιασμού Ramjet .....	365
6.4.1 Ιδανικός Κύκλος.....	366
6.4.2 Πραγματικός Κύκλος.....	368
6.5 Λειτουργία Εκτός του Σημείου Σχεδιασμού Ramjet .....	370
6.6 Λειτουργία στο Σημείο Σχεδιασμού Turboramjet .....	372

6.6.1 Turboramjet σε Σειρά (με Κοινό Περίβλημα).....	372
6.6.2 Turboramjet σε Παράλληλη Διάταξη (Επάνω/Κάτω) .....	375
6.7 Λειτουργία στο Σημείο Σχεδιασμού Scramjet.....	378
6.8 Λειτουργία στο Σημείο Σχεδιασμού Pulsejet .....	379
6.9 Lockheed-Martin SR-71 .....	381
6.10 Quarterhorse της Hermeus .....	386
6.11 Τάσεις της Στρατιωτικής Υπερηχητικής Τεχνολογίας.....	387
Ασκήσεις.....	391
<b>7<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΧΗΜΙΚΟΙ ΠΥΡΑΥΛΟΚΙΝΗΤΗΡΕΣ .....</b>	<b>432</b>
7.1 Γενικά .....	432
7.2 Ωθηση Πυραύλων.....	433
7.3 Χαρακτηριστικά Μεγέθη Πυραύλων.....	436
7.4 Θεωρία Πυραύλων.....	448
7.4.1 Θεμελιώδης Εξίσωση της Πυραυλικής Επιστήμης .....	448
7.4.2 Από την Εκτόξευση στο Διάστημα.....	457
7.4.3 Ελλειπτικές Τροχιές.....	460
7.4.4 Μακρινό Διάστημα.....	462
7.4.5 Αιτίες Αποκλίσεων Τροχιάς.....	463
7.4.6 Ταχύτητα αποστολής .....	466
7.4.7 Ελιγμοί Πτήσης .....	466
7.4.8 Επίδραση του Συστήματος Προώθησης στην Απόδοση του Οχήματος .....	468
7.4.9 Αεροδυναμική Επίδραση των Καυσαερίων .....	469
7.4.10 Μονοβάθμιδοι Πύραυλοι .....	470
7.4.11 Πολυβάθμιδοι Πύραυλοι.....	470
7.5 Μεταβλητή Ωθηση .....	476
7.6 Έλεγχος της Κατεύθυνσης Αεροδιαστηματικού Οχήματος.....	478
7.7 Δέσμη Καυσαερίων .....	480
7.8 Τύποι Χημικών Πυραυλοκινητήρων .....	484
7.8.1 Πυραυλοκινητήρες Στερεών Καυσίμων .....	485
7.8.2 Πυραυλοκινητήρες Υγρών Καυσίμων.....	488
7.8.3 Πυραυλοκινητήρες με Ζελώδη Προωθητικό .....	495
7.8.4 Υβριδικοί Πυραυλοκινητήρες .....	496
Ασκήσεις.....	498
<b>8<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: «ΕΞΩΤΙΚΟΙ» ΠΥΡΑΥΛΟΚΙΝΗΤΗΡΕΣ .....</b>	<b>517</b>
8.1 Ταξινόμηση Πυραυλοκινητήρων.....	517
8.2 Ηλεκτροθερμικοί Πυραυλοκινητήρες.....	519
8.3 Ηλεκτροδυναμικοί Πυραυλοκινητήρες.....	519
8.4 Ηλεκτρομαγνητικοί Πυραυλοκινητήρες .....	522
8.5 Πυρηνικοί Πυραυλοκινητήρες .....	522
8.5.1 Πυρηνικοί Θερμικοί Πυραυλοκινητήρες .....	528
8.5.2 Ηλεκτροθερμικοί Πυρηνικοί Πυραυλοκινητήρες.....	535
8.5.3 Θερμοδυναμικοί Κύκλοι Θερμικών και Ηλεκτροθερμικών Πυρηνικών Πυραυλοκινητήρων.....	537
8.5.4 Παλμικοί Πυρηνικοί Θερμικοί Πυραυλοκινητήρες.....	543
8.5.5 Σχέδια Χρήσης Πυρηνικών Πυραυλοκινητήρων .....	544
8.6 Ηλιακοί Πυραυλοκινητήρες .....	546
8.7 Επιλογή Πυραυλοκινητήρα .....	546
Ασκήσεις.....	547
<b>9<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΚΤΟΞΕΥΣΗ – ΕΠΑΝΕΙΣΟΔΟΣ – ΠΥΡΑΥΛΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ.....</b>	<b>551</b>
9.1 Εισαγωγή.....	551
9.2 Επιλογή του Συστήματος Εκτόξευσης.....	551
9.3 Πραγματική εκτόξευση και ίχνος ανόδου του πυραύλου .....	552
9.4 Αξιοπιστία της Εκτόξευσης.....	553
9.5 Παράθυρο Εκτόξευσης .....	554
9.6 Πεδία Εκτόξευσης Διαστημικών Οχημάτων.....	556
9.7 Διαδικασίες Προετοιμασίας για Εκτόξευση στο Kennedy Space Centre .....	559

9.8 Αεροεκτόξευση .....	564
9.9 Συστήματα Κάθετης Εκτόξευσης Πυραύλων .....	569
9.10 Απόρριψη Αχρείαστων Τμημάτων κατά την Εκτόξευση.....	573
9.11 Καταστροφική Εκτόξευση του Διαστημικού Λεωφορείου Challenger .....	573
9.12 Επανείσοδος .....	578
9.13 Πυραυλική και Αντιπυραυλική Τεχνολογία στο Σύγχρονο Θαλάσσιο Περιβάλλον .....	583
<b>10<sup>ο</sup> ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΤΗΣΗΣ.....</b>	<b>595</b>
10.1 Συστήματα Αξόνων Αναφοράς Αεροσκάφους.....	595
10.2 Βασικές Κινήσεις Αεροσκάφους στο Χώρο.....	597
10.3 Προσανατολισμός Αεροσκάφους ως προς Αδρανειακό Σύστημα.....	598
10.4 Ευστάθεια.....	600
10.5 Αεροδυναμική και Πτήση .....	606
10.6 Απώλεια Στήριξης Αεροσκάφους.....	610
10.7 Απογείωση και Προσγείωση .....	616
10.8 Ανοδος και Κάθοδος .....	624
10.9 Εμβέλεια και Αυτονομία .....	631
10.10 Ελιγμοί .....	638
10.11 Περιδίνηση .....	644
10.12 Αεροδυναμικές Σήραγγες.....	648
<b>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....</b>	<b>655</b>
A. Συνοπτικοί Πίνακες Μεταβολών .....	655
A.1 Ισόθερμη Μεταβολή-Διεργασία .....	655
A.2 Ισοβαρής Μεταβολή-Διεργασία .....	655
A.3 Ισόχωρη Μεταβολή-Διεργασία .....	656
A.4 Ισεντροπική (=Αδιαβατική + Αντιστρεπτή) Μεταβολή-Διεργασία .....	656
A.5 Πολυτροπική Μεταβολή-Διεργασία .....	657
B. Ιδιότητες αέρα (ιδανικό αέριο) .....	658
Γ. Ιδιότητες Ατμοσφαιρικού Αέρα .....	660
Δ. Μονάδες Μεγεθών - Μετατροπές Μονάδων - Κλίμακες .....	664
Δ.1 Μονάδες Μέτρησης Μεγεθών - Μετατροπές .....	664
Δ.2 Πολλαπλάσια και Υποπολλαπλάσια Προθέματα Μονάδων.....	668
<b>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .....</b>	<b>669</b>
<b>ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ .....</b>	<b>673</b>